

WWW.UNILIB

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Овај листъ излази сваке недељѣ еданпутъ. Цена му е на годину 4, на
половину 2 а на четвртъ године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 21. 11. Юния. 1859.

ПОЗИВЪ НА ПРЕДПЛАТУ на ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Съ почеткомъ Юлия т. г. починѣ треѣа четвртъ
овогодишвѣга течаѣ Школскога Листа.

Да намъ е оваки листъ одъ найвѣѣе потребе, ние
нужно доказивата. И управъ за то намъ тешко нада
што исповедити морамо, да Школски Листъ досадъ
иошъ ону помоѣъ уживао ние, кою е заслужио.

Осимъ два мужа, кои одъ постанка овога листа
скоро сами неуморно на нѣму раде, врло се редко
иошъ по кои приложникъ нашао, да тереть ове пле-
мените и некористолюбиве раднѣ подела.

Иошъ горе стоимо съ предбрѣйницима и нѣновимъ
плаѣанѣмъ. Има их много, коима се листъ иошъ одъ
почетка редовно шилѣ, а они нити се одужую, нити
пакъ листове патрагъ враѣаю. Овако стоимо скоро са
свима учительима изъ границе и скоро са свима ло-
калнимъ директоряма, коима е листъ шилацъ.

Садъ како се кодъ Школскога Листа и уредни-
штво и издавателство мена, преко е нужно, да се
овоме незгодномъ станю край учани, да знамо на че-
му смо.

За то се позиваю сви, кои јошъ што за Школски Листъ давати имаю, да до 1. Юля т. г. рачунъ свой измире.

Исто се тако умољаваю сви кой овај листъ и за идућу четвртъ имати желе, да се до 1. Юля т. г. пријаве, и предплату **напредъ** пошлю, еръ ће имъ се само на тај начинъ Школски Листъ шилати моћи.

Школски ће Листъ као и одсада изилазити сваке седмице по еданпутъ на читавомъ табаку. Цена му е на целу годину 4. фор., на по године 2 фор., на четвртъ године 1. фор. аустр. вредности. — Исто тако ће се и за стари дугъ примати по 1. фор. аустр. вр. на четвртъ године.

Ако коме одъ гг. предбројника сви броеви нису подпуно дошли, нека се изволе у отвореномъ писму на уредништво Србскога Дневника пријавити.

Новци съ именима гг. предбројника, као и сви прилози и кореспонденције нека се упућую на **уредништво Србскога Дневника.**

Предбројници, кои за две идуће четврти напредъ плате, добиће као награду прерађено „**кратко упуство за србске народне учитељ.**“

Програмъ Школскога Листа саобштићесе у идущемъ броју.

Изясненіе молитве „Иже на ксѣкѣе крѣмѣ.“

Лекція за Часловце.

Иже на ксѣкѣе крѣмѣ ѿ на ксѣкѣи часъ на небеси и на землѣи поклонѣемѣи ѿ слаќимѣи Хрѣсте Бѣже. — О Хрѣсте Бѣже, кои си на свако време и на сваќи часъ на небу и на землѣи поклонѣемъ и славимъ, т. е. когъ увекъ на небу и на землѣи прославляю и славе. Тко слави Хрѣста Бога на небу? А тко на землѣи?

Кадъ ми слави́мо Бога? — Кое су то Бо́жје запо-
вѣди?

долготерпѣлике, — дуготрпелъивый, кои дуго тр-
пишь. Одъ куда знамо да е Богъ дуготрпелъивъ? Ёсмо
л' и мы дужни увреде трпѣти и праштати? Гдѣ намъ
се то заповеда? Какво е то дѣло праштанъ увреда?
Знашь ли ты юштѣ кое дѣло милости духовне?

многомилостике, кои си много милостивъ, врло
милостивъ. Кадъ знамо да е Богъ милостивъ, то как-
кви треба да мы будемо? Шта Спаситель милостивима
обеѣва?

многоблагоухробне. Оутроба значи на ербски ердце
дакле *благоухробанъ*, благогъ милостивогъ ердца или
милосрданъ. Коя су дѣла милости или милосрдія, е'
коима мы тѣлу нашегъ ближнѣгъ добра чинимо?

йже праведныа любай, — кои праведне, добре,
люде любишь, волишь, пазишь. Знате л' кои случай
изъ библичне повѣсти, гдѣ е благій Богъ праведнога
човѣка усреѣю?

й грѣшныа милдай, — и кои грѣшне люде ми-
луешь, помилуешь. Кадъ тко егрѣши, па се поправи,
тога ќе благій Богъ помиловати, опетъ воleti. Знате
л' кою причту изъ светогъ Еванѣлїя, коя намъ то
исто каже? Шта ќе бити одъ оногъ човѣка, кои е не-
валяю, па неће да се покае и поправи?

йже вса зовый ко спасенію, — кои све люде зо-
вешъ къ спасенію, — ты си радъ да сви люди до-
бри и среѣни буду. Преко кога насъ Спаситель при-
зива да се спасемо? Дѣцо, кадгодъ чуete звоно, се-
тите се да васъ света царква себи призива, и ако
вамъ е само могуће похитите на богослуженіе; то ќе
васъ ослажити у свакоме добру, и учинити да поста-
нете больи, па е' тычь да заслужите спасеніе.

швѣщанїа ради вѣдѣщихъ блѣгъ, — зарадъ обе-
ѣаня будућихъ блага. Богъ жели да мы заслужимо она

блага, коя е онъ добрыма людма обеѣао? Каква су то блага? Чему насъ учи 12. чланъ въре?

самъ Господи прїимїи ѿ на́ша кз часъ сѣи моли-
твы. — Ты самъ Господе прими и наше у овай часъ
молитве. Ты, кога анђели на небу и добри люди на
земљи свагда славе, прими ове молитве, кое ти мы
оввгъ часа приносимо. Кадъ се ова молитва чита у
цркви? Какавъ споменъ мы чинимо о првомъ треѣмъ,
шестомъ, и деветомъ часу? (види Побожна размишляня
при слушаню свете литургиѣ). — Кадъ се каже у св.
Еванђелию, да е Исусъ Христосъ у деветый саатъ
издануо, колико е то саатїи по нашемъ часоказу?

И ѿспра́ки живѣтъ нашъ кз запѣвѣмъ твоимъ.
Исправи животъ нашъ къ твоима заповѣдима. Управи
животъ нашъ по твоима заповѣдма. Кое е 5. 6. 8. 9.
заповѣдь Божїи. Те и све остале Божїе заповѣди до-
бро упамтите драга дѣчице, имайте ихъ свагда предъ
очима, и по нѣма се владайте, пакъ ѣе те среѣни и
одъ Бога благословени быти.

дѣши на́ша ѿскати, — душе наше освети. Тко
свагда Бога има предъ очима, тако да неѣе зло ни да
помисли а како л' учини, тога е душа освеѣена, света.

тѣлесѣ ѿчїсти, — тѣла наша очисти. То што
одъ Бога молимо, треба да сами брижљиво хранимо.
Дѣцо! чувайте душу одъ грѣха, држите тѣло свое
чисто. — Зашто е нечистота смртный грѣх? Кажи ми
и остале смртне грѣхе! Садъ кажи добродѣтели, кое
су тымъ грѣсема противне?

помышленїа ѿспра́ки, помишленя наша исправи.
Нетреба зло ни помислити. Зашто? Ёрь изъ злогъ
помишленя и зле намъре, раѣаю се зла дѣла.

мысли очисти, — миели наше очисти, или чисте
мисли, чисто ердце, и чисту савестъ даруй намъ бла-
гїи Боже!

и избѣаки насъ ѿ всѣкїа скорби, зѣлз, и болѣз-

избави насъ одъ сваке скрби — туге, — одъ зала, и одъ болестій. Каква насъ туга ил' какво зло може постићи? Ко бы іоштъ знао какво зло? Туга, и болестъ есу зла. Гдѣ се іоштъ молимо Богу да насъ одъ зла сачува? Алъ ніе доста само молити се да насъ Богъ одъ зла сахрани, него треба и мы сами да се чувамо, и да се клонимо свакога зла и сваке напасти.

Ќгради насъ скатіми твоіми аггели, — обгради обколи насъ светима твоима анђелима.

Да ѡполченіемъ ѡхъ соблюдаѣми и наставлаѣми. Да мы ополченѣмъ, — светыхъ анђела' чувани и наставляни упућивани. — Знашъ ли молитву Анђелу Хранителю? Зашто се мы молимо Анђелу Хранителю? У кои данъ споминѣмо свете анђеле? Кои бы знао одпояти тропаръ светымъ анђелима.

Достігнемъ кз соединѣніе вѣры да достигнемо усаединѣнѣ вѣре, да сви еднако у Бога вѣруемо.

И кз разумъ неприступна твоеѡ славы, и да достигнемо у разумеванѣ — познанѣ — твое неприступне славе, т. е. да познамо савршено твою божествену славу, коіой засадъ неможемо ни приступити. Кадѣ ѣмо мы Бога сасвимъ моћи познати? —

Ѣккв благословѣнъ еси ко вѣки вѣкквкз, Амѣнъ. Ђръ си ты Христе Боже благословенъ, благосилянъ славлѣнъ, у вѣкъ и до вѣка.

Магнетъ

(Една лекція изъ физике.)

Има еданъ угасито пенелястъ или црвъ каменъ, кои се у гвожѣокопцама гдегде између простогъ гвожѣара камена налази. Онъ има ту снагу, гвожѣе илъ гвоздене ствари, кадъ му се близу принесу, себи привући и на себи држати.

Тай каменъ зове се по вароши Магнезији у малој Азији, где се први родъ нашао и познао, магнетъ; а та гвожђе привлачећа снага, зове се магнетска снага.

Магнетска снага може се и свакомъ другомъ гвожђу особито челику саобштити, као улици; и то се онда зову художни магнети. Кадъ магнетъ тако виси, да се слободно окретати може, онъ увекъ ма како окренутъ био опредѣлѣнъ еданъ правацъ а то е између юга и севера узме, и само се у томъ правцу стани.

Магнетъ нема на свакој точки својој еднаку снагу, него негде е ячи, негде слабији. Две точки, где највећу снагу има, стое увекъ на противнимъ крајевима една одъ друге, и те обе точки зову се полови магнетски, а на средини између оба пола магнетъ е најслабији.

Оба та пола или те обе најаче точки у магнету лако е дознати и наћи. Кадъ магнетъ у ковачину иль гвоздене опилѣине туримо, ове се на те две точки најдебљ наватаю. Будући да се слободно виси магнетъ увекъ тако окреће, да еднимъ крајомъ на сѣверъ, а другимъ на југъ земљ показуе, зато се и зове оно сѣверни а ово јужни полъ иль крај магнета.

Привлачећа снага магнета била е јошъ у најстарија времена людма позната, алъ за овај опредѣлени правацъ слободно виси магнетъ знасе текъ одъ 14огъ столѣтја.

Овимъ своимъ својствомъ југъ и сѣверъ показувајући магнетъ е веће уваженъ добио, него најскупоцении драгъ каменъ, еръ овимъ е онъ постао обштимъ путовожомъ крозъ сва мора и океане. Одъ челика начина танка и плѣосната, а художно магнетисана иглица, зове се магнетска игла. Та иглица својомъ средомъ ко на ваги на едно узправљено вретенце тако стављена, да се лако на све стране окретати може,

пакъ у одной кутинци на кое дну предели света и ветрови означени стое затворена, зове се компасъ. По компасу управља се бродаръ, и съ нѣговомъ помоћи пролази онъ сва мора одъ края до на край света, нађе землѣ безъ обележени путова, никадъ непомери. Съ томъ иглицомъ разпространила се трговина по свимъ странама света, с' нѣомъ су силнѣ землѣ, люди и народи, и производи најкрайнии земаља нађени и познати, и Христова е наука по свима краєвима света разсејана и царство Божие основано. За та највећа одкровеня и освоєня послужило е тай тако незнатно чинећи се каменъ.

Кадъ одной магнетској слободно окретной игли другу иглу принесемо, видимо на обема едно сасвимъ знаменито свойство. Кадъ нѣине било южне било сѣверне краєве едно другомъ приближимо, они се не привлаче, него се разтискую, одбияю; а кадъ южни полъ едне к' сѣверномъ полу друге игле приближимо, они се привлаче.

Кадъ на еданъ тврђи листъ артие поспемо ковачине илѣ опилбина, и одоздо магнетъ подметнемо, одма се опилбине у читаве конце наслажу, и еданъ на другогъ нанижу, тако се може една игла за другу наватати, свака буде оногъ часа магнетъ чимъ се за магнетъ увати и с' противнимъ поломъ одма другу полу на себе привлачи и држи.

Електрицитетъ.

(Една лекция изъ физике.)

1. Ф и л и б а р њ.

Има еданъ лепо жутъ, прозрачанъ илѣ као са некимъ танзимъ и ситнимъ облачићима изцунѣнъ каменъ, коегъ стругари зрно по зрно за миѣуше и гривне, за дугмадъ и друге украшае секу. То е филибаръ.

Ћилибаръ нив каменъ, ма да онако изгледа, и ма да се као неки драгъ каменъ употребљава, него е окаменѣна и стврдла смола, као што е ми на нашимъ чамовимъ еловимъ боровимъ и смрековимъ дрвима налазимо.

Она дрва изъ кои е ыилибаръ смоломъ истекао, давно су са света нестала, и само се налазе одъ њи јошъ неки останци, дубоко подъ земљомъ заривени, где се и ыилибаръ находи, као знакъ и споменикъ да су некадъ била. Гдегодъ се ыилибаръ подъ земљомъ и у рудоконјнама находи, знакъ е да ту и мркогъ угља има, које е такођеръ останакъ исти ти дрва. Алъ највише ыилибара избацуе море, особито га се много вата на прайскомъ приморју, где га съ мрежама лове и ваде.

Финикијани су јошъ у најстарија времена отуда ыилибаръ носили и Грцима продавали. Кодъ стари народа стојало е ыилибаръ у далеко већој цени, нежели данасъ што е, и они су га употребљавали за украсе, као ми данасъ бисеръ и драго каменъ.

И ыилибаръ има једну врло знамениту снагу, која е у нечему магнету подобна. Одъ њѣга е поводъ, те су люди једну чудновату снагу познали, коју е Богъ такођеръ людма на велику ползу и помоћъ наредио. Появљиванја те снаге тако су разновидна, а упливъ њѣзинъ на сва створенја на свету тако е силанъ и важанъ, да безъ познаванја те снаге силне све најобичније промене у животу неби изтумачити ни познавати могли. Та чудновата снага названа е електрицитетъ.

Јошъ стари Грци, кои су ыилибаръ као украшај носили, опажали су при чиштенју ради болѣгъ сяенја, да онъ, особито кадъ се вуненомъ крпомъ натре, и онако топалъ близу ситни лаки мрвица, н. п. прашине, песка, пера, цаириѣа и пр. принесе, да ове ствар-

це као некимъ ветромъ кренуте, на нѣга налете, и за нѣга се прилепе, и уверили су се да онъ ту снагу има ситне мрве одъ свакојаки ствари на себе навући, и довикле ихъ засе као прилеплѣне држати. И будући, да се у грчкомъ езику њилибаръ електронъ зове, то е та снага привлачећа коју онъ трвенъ покаже, електрицитетомъ названа.

Њилибаръ и магнетъ у томе су еданъ другомъ подобни, што у обоимъ има нека привлачна снага; само што магнетъ привлачи гвожђе, а њилибаръ привлачи сва мала и лака тела; магнетъ се немора пре рада трти, а њилибаръ мора увекъ пре добро натрвснъ бити, ако оѣмо, да привлачи; магнетъ привлачи само са оне своје две поларне точке највећма, а њилибаръ са свомъ површности тела безъ разлике; магнетъ е еданъ кои гвожђе на себе навлачи; а окромъ њилибара има њи и више други тела, која трвена ту исту знамениту снагу електрицитета показую.

Узмимо парче смоле илѣ колофония илѣ печатногъ воска и таримо га о аљину пакъ придржимо га изнадъ казви мрвица, биле одъ коѣму драго материе, песакъ, пера, папиръ и пр. оне ће привучене бити. Може гдеко помислити, то е лако понятно, ербо е смола и колофони и печатни восакъ са њилибаромъ сродно, и то су дрвене смоле илѣ одъ нѣ начинѣне. Алѣ исту ту привлачну снагу има и стакло, кадъ се крпомъ таре, а стакло башъ са смоломъ никаквогъ налчия ни сродства нема.

Привлаченѣ лагацѣи мрва то е еданъ знакъ електричне снаге, алѣ не едини ни најглавнии.

Кадъ стаклену цевъ илѣ штапићъ, на сувомъ времену са вуненомъ крпомъ живо трти узмемо, постане електрично. Принесемо ли му онда чланакъ прета близу, оно скочи варница изъ стаклета у претъ, која при томъ прелазку зашущти, прсне, као кадъ се дрво ло-

ми, и на прсту осетимо да насъ нешто забриди. Шта се то збило? Електрицитетъ се трвенѣмъ на стаклу накупио био, и одатле е у нашъ прстъ прешо. Да е електрицитетъ тај у прсту остао, морао би и претъ ситније ствари навлачити; алъ то ако и покушамо нечине, ни прстъ ни рука. Електрицитетъ е крозъ прстъ и руку и крозъ цело тело прошо, и крозъ патосъ у земљу се изгубио

Кадъ метнемо листъ обичне писаће артије на топлу пећъ, да се добро угрее, и кадъ га онда на столу са комадомъ гуми еластике јако трти почнемо, чућемо кадъ наедаредъ одъ стола папиръ тргнемо исто то крцканѣ; аколи му прстъ принесемо, искочиће и изъ нѣга варница, и осетићемо исто онако бриденѣ у прсту.

Исто ћемо то видити и чути, ако трвеномъ стаклету илѣ папиру, са којомъ гвозденомъ илѣ другомъ рудномъ ствари прићемо, н. пр. ключомъ илѣ новцемъ; види ће се варница, и чуће се крцканѣ; бриденѣ нече се осетити, ма да ключъ илѣ новацъ голомъ рукомъ држимо. Електрицитетъ пређе одъ стаклета илѣ папира у ключъ и разиће се неосетно крозъ руку која ключъ држи, по целомъ телу. А кадъ би томъ трвеномъ стаклету илѣ папиру комадъ стаклета принели, илѣ воска печатногъ илѣ смоле, илѣ врпу илѣ клунче свиле, онда би одъ варнице и одъ крцканя врло мало видли илѣ чули, или нимало; алъ онда би нашли електрицитетъ савъ ту у тима принесенимъ стварма, сгомиланъ, а не расутъ ни изгублѣнъ.

Изъ свега досадъ наведеногъ видимо да има у свету неки ствари, кое трвенѣмъ електричне постану; тако су: љилибаръ, колофони, печатни восакъ, стакло. Ако се мало натару показуе се нѣина електрична снага тимъ, што ситније стварце ни себе навуку; ако ли се већма натру, покаже се у варници, која на оближе

стобне ствари скочи, и притомъ се чуе прсканъ неко.

Нека тела кадра су електрицетъ електрисани тела на себе примити. и далѣга пропустити; тако смо видли да е човечие тело и да су руде, и одъ руда начинѣне ствари; а друга тела приме електрицетъ, а неће да га далѣ пропуштаю, тако е њилибаръ, колофони, печатни восакъ, свила стакло. Сва ова тела постану трвенѣмъ електрична, и то само на ономъ месту где се тру; ту се електрицететъ вагомилава, а неће далѣ да се разлази и разлива, као на онима горе поменутиѣмъ телами.

С у н ц е.

(една лекция изъ географіе.)

Колкогодъ намъ се сунце, кадъ се ютромъ изабрда промоли близу бити чини, опетъ е више одъ 21 милионъ миля одъ землѣ далеко. Толика голема дальбина, даде се лако цифрама означити, алъ ясно представити врло тешко. Топовско тане снагомъ барута избачено пролети за едну секунду 600 стопа. Кадъ би се то тане са землѣ управо на сунце бацило, и кадъ би непрестано томъ брзиномъ летило, имало би двадесетъ и петъ година дана непрестанце да лети, докъ би до сунца дошло.

Лако се поня, да сунце као неко тане, у томъ простору свега безъ икоегъ подуширача само о себи стои, ербо га тако видимо, алъ нѣгову величину ясно поняти врло е тешко зато, што е тако врло далеко одъ насъ. Сунце е тако велико да кадъ би шуцлѣ било, у нѣга би могла не само наша земля стати, него и месецъ, кои е преко 50 ильда миля одъ насъ удалѣнъ, имао би доволѣно простора да се раѣа и седа; шта више могоби јошъ едаредъ далеко толико удалѣнъ одъ землѣ бити, као што е, и опетъ би у шу-

пльини сунца, доволно мѣста имао, да около землѣ тече, толико в велико сунце. Кодъ толике величине лако е могућно, да оно при свой той непонятно великой дальини опетъ толику снагу светлости и топлоте има.

Звездочтеци нашли су, да е сунце собомъ тело тамно, као што е и наша земля, и као што е и месецъ. Месецъ намъ се чини светалъ, ербо светлостъ одъ сунца добивену коя га осветлява нами одбиа. И земля би намъ се исто тако, кадъ би е могли са месеца гледати, светла чинила. Као што е земля воздухомъ окружена, тако в сунце светлосѣу, а зраци те светлости причиняваю топлоту, чимъ крозь нашъ земни воздухъ продру.

Ходеће, стояће и репате звезде.

Сунце обасява нашу землю и месецъ кои око землѣ тече; оно осветлява и сва она небесна тела, што се као и наша земля около нѣга мичу. Та тела чине намъ се да су као и остале звезде, алъ ихъ разликуемо одъ остали звезда тимъ, што ихъ видимо, да се око сунца мичу, и зовемо ихъ ходеће звезде, илъ грчкимъ именовъ планете. И наша е земля такова планета.

Алъ одъ сви небройни звезда, што ихъ на небу видимо, врло ихъ е мало, што се око сунца мичу, и одъ сунца светлостъ имаю. Съ нѣима е сасвимъ друга стварь. Колкогодъ намъ се чини, да су безъ икогъ реда по небу просуте, опетъ стое оне непрестано една према другой у истомъ реду, нити се една одъ друге размичу нитъ смичу. Гледнимо само н. п. они лепи велики седамъ северни звезде, што ихъ великимъ илъ воловскимъ колма зовемо; на ковмъ ихъ

www.scribd.com

У месту у определенъ данъ месеца и сатъ дана увече, у поноћъ илѣ предзору ове године опазимо, у исти тај данъ и сатъ и на истомъ ће мо ихъ томе месту и до године видити, макаръ да се и оне непрестано мицати чине. Кадъ крозъ обе стражнѣ звезде ти велики кола праву линију у мислима увисѣ повучемо, онда ћемо наићи на едну повећу звезду, то е поларна звезда, која намъ сѣверни полъ (обртну точку) неба означава.

Те и небројне остале звезде недобияю светлостъ одъ сунца, као оне горепоменуте ходѣће звезде, него светле саме собомъ. Свака е сама собомъ сунце, и као што наше сунце нас, тако и оне свака свое планете обасяваю. Будући да се те звезде една одъ друге неразмичу, зову се стаяће.

Окромъ ови стаяћи и ходѣћи звезда, и окромъ сунца и месеца указую се кадкадъ на небу јошъ неке сасвимъ особите звезде што ихъ репатимъ звездама зовемо. Ове звезде неуказую се однако. У неки има свуда у наоколо нека светлостъ; а у други има подужи правъ илѣ извijenъ еднострукъ илѣ многострукъ светалъ репъ. Ове су звезде люди увекъ као нека чудо тумачили, макаръ да оне нимало више чуденя незаслужую, него што га заслужуе сунце и месецъ и остале звезде, којимъ Богъ свое величество свету показуе. Узрокъ е да се люди овомъ већма него осталомъ створеню чуде, наравъ людска која се ономъ само чуди, што е редко, а на све што е свакидашнѣ научи се, као на обично, и ако ће највеће чудо бити, она оугла па и немисли.

Суѣверни су люди репате звезде држали за предсказание велики и важни највише несрећни догађај, и тако су ихъ извикали. Алъ то ние истина. Нити оне означую ратове, ни оскудне године, гладъ и скупоћу, него су само знакъ свесилия и мудрости божие,

на когъ заповестъ светови постаю и нестаю, и предъ нимъ се слабачки людски умъ дубоко кланяти има и благодарно одъ ныгове милости живити. Богъ е нѣма стазе означио, као и свима осталимъ ходећимъ звездама, и ми ихъ онда опазимо, кадъ оне стазомъ звоіомъ идући на хоризонтъ нашъ изађу и тако близу дођу, да ихъ ми догледати можемо. Године 1811 сјеласе такова една звезда више месеци на небу. И будући да е те год. врло много и доброгъ вина родило, то су неки люди снагу ту той звезде приписивали, али то ние осведочено. За свакогъ християнина приличније е да сваку тако особиту звезду за знакъ особитогъ добра приме него за знакъ зла. Ми знамо, да е и у оно време, кадъ се нашъ спасигель родио, таква една звезда те радости знакъ била онима, кои су „с' висоте востока“ за спасителѣмъ чезнули, и „звездамъ слажации звездоу учахуся гвѣкъ кланитиса солнцу правди“, и кадъ су дошли у Ерусалимъ питаше где е Исусъ говорећи: „видѣхумъ бо звѣзду его на востоцѣ и придохумъ поклонитиса ему;“ и отицавши одъ Ирода пођаше Виглеему „и се звезда, юже видѣша на востоцѣ и даше предъ ними, дондеже пришедши ста верху, идѣже бѣ отроча; видѣвше же звѣзду возрадовашася радостию келию зѣло.

Мат. гл. в. зач. г.

К о з а

(Изъ нравне исторіе)

Коза е сиротиньска крава. Сиромаку ние лако краву имати, ербо е и скупа, и много добре ране треба; а козу е лако за неколико форинти купити, и јошъ лакше с' раномъ ебринути.

Коза е врло полезна животиня; нѣно е млеко вр-

ло здраво; оно има истина неки особити задай, сбогъ коегъ га многи неволу, алъ на то се може сваки врло брзо научити, и онда е врло вкусно. И масло се може одъ козиегъ млека правити, кое јошъ ячи задай има негъ млеко. Козии сиръ сви хвале, исто е тако и месо одъ млади ярића врло вкусно.

Козе, особито ярићи врло су животне и несташне животинѣ, и најболъ се осећаю, кадъ по полю ићи или се по брду пужати, пакъ листъ, пупке и гранцице брстити могу, кое е шумарима и баштованима врло неповолно и мрзко. Пужанѣ е највећа радостъ кози; она се за чудо лако узцентра на у висъ насласана дрва и каменѣ, илъ на зидине и стене. Кадкадъ забаса на висове илъ провалие одкуда се неможе више вратити, ни сићи ни узаћи.

Коза е врло питома, и приволисе людма већа него млога друга животиня; али е и ђудљива: Едаредѣ трчи за човекомъ, да е се неможе отрести, а други редѣ неће да се изъ штале извуче, ма колко да е човекъ мами. Злођудна ние никадъ: алъ ярци особито матории, оће кадкадъ и на люде да насрну, и толико су яки, да оборе човека, кадъ га главомъ ударе. И козе кое се непознаю, на кадъ се уедно сабию, оће да се пободу, и тако се живо главама удараю, да се звека рогова далеко чуе. Коза е срчана животиня: кадъ керъ на ню насрне, она се непоплаши, него стане и кадъ јој е близу дошо опресе, и керъ се мора добро у наумъ узети, да здрави и читави ребара оде.

Рогови козу највећа красе, кои у гдекоегъ ярца по две стоне дугачко израсту. С' роговима е коза чисто поносития некуда. Шута е коза некако ђулава, макаръ да е и ова исто тако полезна као и она.

Коза еде листъ готово одъ свию бильки и растѣния. Треба е видити, кадъ на кое место дође, где различни растѣния има, са каквомъ облизивошћу све обиђе,

докъ najboljъ ненаѣе. Младице воѣке и младъ листъ нае у станю човекъ одъ нѣ сачувати. Она и многе отровне билъке као кукуту и млечуку пождере безъ вреда. За голомъ травомъ ако ће найболя бити невуче е башъ срце; лисната била као детелине вике, граоровине и младе зобове далеко веѣма воле. Обзиму е приранюю люди сеномъ, кромпирима, мрквомъ и репама; алъ рана мора чиста бити, другчие е само онюши па остави. Уобште воле коза чистоѣу, и створена за чистъ воздухъ и за брда, пропадне кадъ се у загушльвивмъ шталама држи.

Окромъ млека и меса употрeблява се и козия кожа, коя е при свой финоѣи врло яка; одъ нѣ се праве рукавице. Одъ рогова козии праве стругари различне свое стварце.

Златни понаць-

„Какавъ самъ лепъ я, савъ се светъ мора поклонити мојой саяноети и красоти, рекне еданъ горгельиво се хвалеѣи понаць. То чуе еданъ славуякъ, пакъ слети и попца увати. „Шта е то — викне поплашенъ понаць — вальда ми баръ ти стихотворче неѣнешъ зла учинити; ти си увекъ смиренъ и лепо твое песме певашъ!“ — „Есть есть, алъ хвалише мрзимъ и таманимъ.““

Јавна кореспонденция.

гг. А. Ив. у Лалиѣима и М. М. у Боѣанима. Ако кои брой одъ овогодишнѣгъ Школекогъ листа нисте примили, јавите намъ у незапечаѣеномъ писму.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А